

QUADERN.

UN PAÍS DE PARAULES

La llum i la paraula

Una de les constants de Joan Navarro és la recerca permanent del transvasament profund entre les diverses arts

FRANCESC CALAFAT | 17 DIC 2014 - 16:59 CET

Archivado en: Poesía Literatura Cultura

Joan Navarro és un dels poetes de l'anomenada generació dels setanta més singulars, perquè el seu univers particularíssim està travessat pel filiberquí de la filosofia, i actualment és un dels més actius, no l'únic, és clar. Des del 2008, posem per cas, ha publicat cinc poemaris i unes quantes traduccions de poetes brasilers tant al castellà com al català. A més de mantenir viva des del 1999 una revista electrònica, *SèrieAlfa. Art i literatura*, en què a hores d'ara han publicat un nombre rellevant de poetes de llengües ben diverses. És una modesta ONU de la poesia, que ofereix un viatge de doble direcció: A banda de les llengües més habituals, hi trobarem poetes bascos, suecs, hongaresos, danesos, croats, occitans... El món americà també té una recepció important tant pel que fa a països com pel que fa a llengües.

Com es veu en la revista, una de les constants de Navarro és la recerca permanent del transvasament profund entre les diverses arts, sobretot la pintura, ja que per al poeta totes les arts estan lligades segurament per l'arrel, operen sobre la mateixa matèria primera, el món, sovint fosc, caòtic i múltiple, i es trobem amb el mateix dilema: com abocar-lo o transformar-lo imaginativament en art. El diàleg amb la pintura en Navarro ha estat una constant des que publicà amb Pere Salinas *Atlas (Correspondència 2005-2004)*, l'última manifestació de la qual s'ha traduït de nou en un llibre, que funciona com un doble espill, en què els poemes i la pintura s'interroguen i s'il·luminen mútuament. El darrer diàleg entre el poeta i el pintor ha estat batejat amb el nom d'*O: llibre d'hores*. Bellament editat per Edicions 96. De l'abstracció o línies i fondos de colors sorgeixen contorns lleugerament figuratius. Per tant, la inquietud o misteri i la insinuació planen en les pintures a partir de les quals Joan Navarro crea un univers imaginatiu en plena sintonia amb les ànsies i els abismes del pintor. Amb una dicció depurada i mil·limetrada aconsegueix una poesia d'una alta qualitat en què estira i fa créixer l'univers que apamà amb més precisió a partir de *Magrana* i que anà una mica més enllà amb el despullament, jo diria despossessió, de vegades extrem del llenguatge, cosit sobretot amb frases curtes, nominatives, que descriuen accions o enumeren, acumulen o juxtaposen material divers i imatges que comprimeixen càpsules de pensament. La vocal del títol i la resta evocuen un itinerari circular i un univers natural, primigeni: "Baixar al pou humit (...) En l'estança viuda: On la primera volta. Allí. Amb l'esplendor imperceptible de les llavors". Per després, refer el "dibuix, repetir-lo" i perfilar "el peix que remunta el riu de la llum". És la represa constant de la paraula i de la vida, de la interrogació incisiva i de la persecució de la llum, tot i que es pugui apagar.

L'altre llibre que comentem és *El plom de l'ham*, guanyador de l'últim premi Ausiàs March de Gandia. Tot i que recull material al·livió, ja que són poemes sorgits amb finalitats i temàtiques ben variades i al llarg d'un període ampli de temps, el to és totalment homogeni, travessat per motius i imatges que són marca del poeta. I ofereix un recorregut poètic que s'ha de valorar. D'entrada, cal destacar dos punts que el diferencien, per exemple d'*A deslloc*, per la recuperació en alguns moments del vers i de l'estrofa. En segon lloc, pel fet que els poemes sorgeixen al voltant d'un tema o referència més o menys concret, la sensació d'hermetisme de textos anteriors es redueix. Si em permeteu el joc: si sovint els seus poemes esdevenen flotants —tot evocant Celan— a la recerca d'un ancoratge; ara, semblen tenir-ne almenys un, i per mínim que siga pot orientar el lector.

La poesia de Navarro demana que la situem més enllà d'una visió històrica, perquè es mou en una galàxia personal on es barregen el substrat intemporal, les cultures antigues i les modernes, el món occidental i l'oriental. Això li permet una geografia visionària o imaginativa en què tot

La poesia de Navarro es mou en una galàxia on es barregen el

és possible, on els diferents àmbits es barregen, com ara que les estrelles siguin subterrànies. És una lírica que enllaça contraris i ens fascina amb els materials opacs, líquids i minerals, com tota mena d'elements de la botànica i de la zoologia. És una perspectiva estàtica i alhora en pura transformació ("No hi ha distància entre les distàncies"). Al seu costat trobem les manifestacions refinades i sumptuoses o de gamma cultural alta. Fa la impressió que no estem tant davant de mons oposats, sinó que més aviat aquests mons és complementen i es fonen. Així, quant al tema de la identitat ocorre el mateix: "Anne: sóc tu que sóc jo". Ell, jo-tu del poema, és tot alhora: el lleó i l'unicorn, l'ordit i la trama. És una poesia de transfiguració constat, que es consumeix, es crema i renaix de les cendra amb nova llum a la recerca de més llum, que persegueix "beure la llum i en ésser llum", "un nou recinte on habitar el dia". Un periple, s'ha de dir, que tradueix "el bucle de la vida que muda per ser vida, un bri de l'univers". Un viatge que ens transfigura en somni, un somni que no fuig de la ruïna, però en la degradació de les coses naturals hi ha un espai per al trànsit de la llum, per a ascendir i mirar les fites fonamentals, com ara "el vol des de la llum cap a la llum primera". El periple de la recerca conté el germen de la imperfecció, la perfecció mai no és possible ni cap solució és estable: tot du el germen de la contaminació. Per això, les veus de la poesia de Navarro cerquen la llum darrere de la llum, graten més enllà de l'indicible, van a les palpenes: "Només si busque, sóc veu, sóc".

substrat intemporal, les cultures antigues i les modernes

És ben manifest que l'opció estètica triada per Navarro siga de lectura còmoda, lleugera, però el que és realment important és la voluntat, per damunt de tot, de fer una obra altament artística i explorar un univers complex, dens, capítol d'idees i emocions. I això és compta a la llarga: solidesa i amplitud.